ДАР'Я БИБИК
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Інститут проблем виховання НАПН України
ВІТАЛІЙ БАК
Інститут проблем виховання НАПН України

Технологічні особливості формування соціальної згуртованості молоді: міжнародний та вітчизняний досвід

Abstract: Współczesny postęp technologiczny przekształca świat, wpływając na różne dziedziny życia, co prowadzi zarówno do pozytywnych, jak i negatywnych konsekwencji. W artykule zbadano wpływ rozwoju technologicznego na proces spójności społecznej młodych ludzi. W kompleksie z badaniem nowych sposobów komunikacji, takich jak sieci społecznościowe, komunikatory i komunikacja wideo, rozważane są nowe sposoby angażowania młodych ludzi we wspólne działania, co jest jedną z dróg ku jedności.
Słowa kluczowe: zaangażowanie społeczne, spójność społeczna, wspólne działanie, rozwój technologiczny, technologie cyfrowe.

Актуальність проблеми

Технологічний розвиток створює нові виклики і сприяє науковим розробкам в галузі соціології та соціальної психології. Соціальна згуртованість молоді як ключовий елемент розвитку сучасного суспільства, що забезпечує стабільність та процвітання, має нерозривний зв'язок із технологічним прогресом.

Сучасні соціальні проблеми зумовлені як глобальними викликами, такими як екологічні кризи, міграційні потоки, тероризм та нерівність, так і широким впровадженням новітніх технологій. Цифрова революція, штучний інтелект, автоматизація та інші інновації змінюють структуру праці, економічні відносини, міжнародні зв'язки та культурне спілкування. Ці зміни породжують дискусії щодо етичних та правових питань, захисту приватності, безпеки даних, а також соціальної справедливості та соціальної ізоляції[1].

Дослідження соціальної згуртованості в умовах технологічної глобалізації ще не є достатньо структурованими, проте аналіз останніх робіт і публікацій з питань соціальної згуртованості молоді показує, що цією проблемою займалися В. Кремінь, І. Зязюн, Н. Ничкало, Ю. Завалевський; велику увагу цій проблемі приділено в роботах С. Сисоєвої, Л. Лук'янової, Л. Хомич, О. Аніщенка, Г. Лактіонової, М. Нестерової, О. Удалової, Н. Гущиної, Н. Семчука, О. Демури та інших[2].

1 П.В. Володін, Науково-технічний прогрес як об'єкт соціально-філософського дискурсу. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії, 2013. № 52. С. 115–124.

2 М. Нестерова, М. Деліні, А. Заможський, Соціальна згуртованість університетської спільноти. Вища освіта України, № 3, 2019. С. 42-55.

Мета та методологія дослідження

Метою даної статті є дослідження та аналіз технологічних особливостей, які впливають на формування соціальної згуртованості молоді, з урахуванням міжнародного та вітчизняного досвіду. Дослідна діяльність включає вивчення сучасних цифрових інструментів і платформ, які сприяють об'єднанню молоді, розвитку їхньої соціальної активності та інтеграції в суспільство.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання низки завдань, а саме:

1. Проаналізувати провідні зарубіжні та вітчизняні наукові джерела, які розкривають проблему використання технологій для формування соціальної згуртованості молоді.
2. Ідентифікувати основні цифрові платформи та інструменти, які використовуються для об'єднання молоді; проаналізувати, як саме ці технології впливають на соціальну згуртованість.
3. Розглянути приклади успішних ініціатив та проектів у різних країнах, спрямованих на використання технологій для соціальної згуртованості молоді; визначити найкращі практики та стратегії, які можна адаптувати до українських реалій.
4. Дослідити українські проекти та ініціативи, що використовують технології для згуртування молоді; визначити успіхи та виклики, з якими стикаються ці проекти.
5. Провести порівняльний аналіз міжнародного та вітчизняного досвіду у використанні технологій для формування соціальної згуртованості молоді; визначити спільні риси та відмінності у підходах.
6. Узагальнити основні висновки, зроблені в ході дослідження; надати рекомендації щодо покращення використання технологій для соціальної згуртованості молоді в Україні.

Для вирішення поставлених завдань було використано ряд теоретичних (аналіз та систематизація, узагальнення, порівняння) емпіричних методів (спостереження).

Очікуваними результатами дослідження є:

- отримання комплексного уявлення про роль технологій у формуванні соціальної згуртованості молоді.
- ідентифікація ефективних практик та стратегій, які можуть бути використані для підвищення рівня соціальної згуртованості молоді в Україні.

Основний виклад

Соціальна згуртованість – це політична концепція, яка відіграє ключову роль у забезпеченні трьох основних цінностей Ради Європи: прав людини, демократії та верховенства права й одночасно це динамічний процес і важлива умова для досягнення соціальної справедливості, демократичної безпеки та сталого розвитку. Розділені й нерівні суспільства не тільки несправедливі, але й не здатні забезпечити довготривалу стабільність[3].

3 Д. Бибик, І. Савельчук, Соціальна згуртованість молоді в Україні в умовах воєнного стану // Social Work and Education. 2023. Vol. 10. No. 1. P. 7-16. DOI: 10.25128/2520-6230.23.1.1

Соціальна згуртованість визначає ключові чинники соціально-політичної стратегії суспільства, які базуються на свободі прийняття виважених та ефективних рішень, справедливості, почутті власної гідності, незалежності, самоповазі та самостійності. У Новій стратегії та Плані дій Ради Європи зазначається, що соціальна згуртованість є:

- Важливою політичною концепцією, яка суттєво впливає на досягнення таких ключових цінностей Ради Європи, як права людини, демократія та верховенство права;
- Динамічним процесом та необхідною передумовою демократичної безпеки, суспільної справедливості і сталого розвитку, оскільки роз'єднане і соціально нерівне суспільство є несправедливим та не може гарантувати стабільність у найближчому майбутньому[4].

В Україні на законодавчому рівні відсутнє визначення поняття «соціальна згуртованість». Водночас Уряд України затвердив Державну стратегію регіонального розвитку на 2021–2027 роки, де формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах було закріплено як одну із стратегічних цілей для досягнення стратегічної мети державної регіональної політики. Операційні цілі та основні завдання, що забезпечують досягнення цієї стратегічної цілі, лежать у площині євроінтеграційних політик, що безумовно виводить їх у пріоритет.

Боротьба із соціальною ізоляцією та дискримінацією, а також підтримка толерантності та соціальної згуртованості є основними завданнями молодіжного сектору Ради Європи. Ця робота ускладнилася в умовах зростаючої в Європі міграційної кризи, в якій молодь відіграє чи не основну роль[5]. Саме тому проблема формування соціальної згуртованості саме серед молоді стоїть особливо гостро, йрозглядається в контексті різних аспектів, таких як соціальні, економічні, культурні та політичні умови.

Підвищення соціальної згуртованості з використанням сучасних технологічних досягнень наразі вважається одним із найважливіших завдань, зазначених у документах, протоколах та інших робочих матеріалах Європейського Союзу. У соціальному плані в Європі здійснюються важливі кроки для подолання нерівності та сприяння соціальній згуртованості, але існуючі освітні відмінності ускладнюють цей процес[6]. На сьогоднішній день можна побачити перспективи впровадження цих підходів в соціальний простір України.Серед ключових векторів дослідження варто виокремити такі:

4 New Strategy and Council of Europe Action Plan for Social Cohesion (approved by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 7 July 2010). 2010. 11 p. Retrieved from https://www.coe.int/t/dg3/socialpolicies/socialcohesiondev/source/2010Strategy_ActionPlan_SocialCohesion.pdf.

5 Стратегія молодіжного сектора Ради Європи до 2030 року. URL: https://rm.coe. int/a5-brochure-youth-sector-strategy-2030-ukrainian/1680a0d1f3.

6 Д. Д. Бибик, (orcid.org/0000-0001-9947-8503) (2023) Leadership and social cohesion of youth: prospects for ensuring development in the conditions of modern challenges In: Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал: матеріали звітної науково-практичної конференції Інституту проблем виховання НАПН України за 2022 рік (11). НАІР, м. Івано-Франківськ, Україна, pp. 29-33.

1. Соціальний капітал і технології: досліджується рівень соціальних зв'язків і взаємодії серед молодів з використанням технологічних засобів.
2. Вплив медіа та соціальних мереж: аналізується, як соціальні медіа впливають на формування груп та ідентичностей серед молоді, а також на їх соціальні навички та взаємодію.
3. Економічнаскладова соціально-технологічної взаємодії: вивчається вплив економічного стану та технологічного забезпечення на соціальну згуртованість молоді. Це включає рівень зайнятості, доступ до освіти та можливості для професійного зростання.
4. Культурні та етнічні відмінності в технологічному просторі: досліджується, як культурні та етнічні відмінності виявляються в процесі технологічного розвитку та їх вплив на соціальну згуртованість. Це включає питання тісно взаємопов'язане також з інтеграцією, толерантністю та міжкультурною взаємодією.
5. Психологічні аспекти та технології: вивчаються психологічні фактори, такі як самооцінка, почуття приналежності, емоційний добробут та рівень стресу серед молоді, що спровоковані технологічними засобами.
6. Політична участь та громадянська активність: досліджується рівень політичної участі молоді, їх залученість у прийняття рішень та участь у політичних рухах, що стають можливими завдяки сучасним технологічним здобуткам.
7. Цифрові освітні інститути: аналізується роль шкіл, університетів та інших освітніх інститутів, що активно використовують сучасні технологічні досягнення у формуванні соціальної згуртованості молоді.

Дослідження цих аспектів дозволяє зрозуміти, як сучасні технологічні процеси та досягнення впливають на рівень соціальної згуртованості молоді та визначити шляхи оптимізації цього процесу[7].

Орієнтуючись на визначені вище напрямки досліджень визначимо роль технологій у житті сучасної молоді та їх впливна рівень соціальної згуртованості з урахуванням різних аспектів життя (Таблиця 1).

7 А.А. Гоцалюк, І. В. Чорноморденко, Філософське усвідомлення феномену технічного прогресу. Наукові перспективи. № 4(34), 2023. С. 96–103.

Таблиця 1

Роль технологій в житті молоді

№ з/п	Напрям соціальної активності	Значення технологій	Вплив на рівень соціальної згуртованості
	Освіта	Технології надають доступ до величезної кількості навчальних ресурсів, онлайн-курсів та платформ для дистанційного навчання, що дозволяє молоді здобувати знання та навички, незалежно від їхнього місцезнаходження	Можливість навчатися дистанційно розширює коло спілкування і дозволяє згуртувати людей, які ніколи не бачилися в реальному житті.
	Соціалізація	Соціальні мережі, месенджери та інші комунікаційні платформи допомагають молоді підтримувати контакти з друзями та родиною, а також знаходити нових знайомих.	Розширення кола спілкування сприяє розвитку соціальних навичок та підтримці соціальної згуртованості.
	Розвиток кар'єри	Інтернет та цифрові технології відкривають нові можливості для кар'єрного зростання. Молодь може знаходити роботу, стажування, брати участь у вебінарах та конференціях, що допомагає розширити професійні горизонти.	Професійне зростання сприяє соціально-економічному розвитку держави та реалізації суспільно-корисної діяльності.
	Самовираження	Технології дають молоді можливість самовираження через створення контенту (блогів, відео, музики тощо), участь у онлайн-спільнотах та обговореннях, що сприяє розвитку творчих навичок та особистісного зростання.	Спілкування на форумах, спільне обговорення контенту, коментування тощо об'єднує молодь у неформальні спільноти. В реальному житті представники цих спільнот можуть ніколи не зустрітися, проте практика показує, що в умовах сьогодення ці групи часто є активними учасниками соціального процесу, наприклад, у волонтерстві, поширенні інформації тощо.
	Здоров'я та благополуччя	Існує багато додатків та платформ, які допомагають молоді слідкувати за своїм здоров'ям, фізичною активністю та психічним благополуччям, а саме фітнес-додатки, медичні консультації онлайн та ресурси для психічного здоров'я.	
	Розваги та дозвілля	Відеоігри, стримінгові сервіси, музичні платформи та інші форми цифрових розваг є важливою частиною життя молоді, забезпечуючи їм можливості для відпочинку та розваг.	

Таким чином, технології значно впливають на життя молоді, надаючи їм нові можливості для розвитку, навчання, самореалізації та спільної взаємодії, що особливо актуально в умовах сьогодення, коли Україна перебуває в стані війни[8]. Тому саме технологічний аспект проблеми соціальної згуртованості молоді на сьогодні стає найбільш актуальним. Саме томусучасний процес формування соціальної згуртованості зазнає значних змін. Розглянемо міжнародний та вітчизняний досвід у цій галузі, здійснивши їх порівняльний аналіз (Таблиця 2).

Підвищення соціальної згуртованості молоді в умовах технологічного розвитку стикається з рядом основних проблем:

1. Цифрова нерівність: нерівний доступ до технологій серед різних соціально-економічних груп молоді створює розрив у можливостях для навчання, розвитку навичок та соціальної взаємодії.
2. Кібербулінг та онлайн-насилля: зростання часу, проведеного молоддю в інтернеті, збільшує ризик кібербулінгу, що негативно впливає на психічне здоров'я та соціальні взаємодії.
3. Залежність від технологій: надмірне використання цифрових пристроїв може призвести до ізоляції та зниження якості міжособистісного спілкування в реальному житті.
4. Приватність та безпека даних: молодь часто не усвідомлює важливості захисту своїх особистих даних, що може призвести до порушення приватності та зловживання інформацією.
5. Вплив соціальних мереж: соціальні мережі можуть сприяти поширенню негативних зразків поведінки, формуванню нереалістичних очікувань та зниженню самооцінки.
6. Потреба в нових навичках: технологічний розвиток вимагає від молоді постійного оновлення знань та навичок, що може бути складним для багатьох, особливо з огляду на швидкі темпи змін.
7. Зміни на ринку праці: автоматизація та впровадження штучного інтелекту змінюють структуру зайнятості, викликаючи необхідність перекваліфікації та адаптації до нових умов праці.
8. Психологічний вплив: постійний інформаційний потік і швидкі зміни можуть викликати тривожність, стрес і втому у молодих людей.

8 Д. Бибик, І. Савельчук, Соціальна згуртованість молоді в Україні в умовах воєнного стану // Social Work and Education 2023. Vol. 10. No. 1. P. 7-16. DOI: 10.25128/2520-6230.23.1.1

Таблиця 2

Порівняльний аналіз міжнародного та вітчизняного досвіду інтеграції технологічних досягнень в процес соціального згуртування молоді

№ з/п	Напрям діяльності	Порівняльний аналіз	
		Міжнародний досвід	Вітчизняний досвід
	Використання соціальних мереж та цифрових платформ	США: Соціальні мережі, такі як Facebook, Instagram та Twitter, активно використовуються для організації молодіжних рухів та акцій. Платформи також служать засобом комунікації та обміну інформацією. Європейський Союз: Європейська молодіжна платформа (EuropeanYouthPortal) пропонує інформацію про можливості волонтерства, роботи та навчання, що сприяє інтеграції та згуртованості молоді.	В Україні широко використовуються такі платформи, як Instagram, Telegram для організації молодіжних акцій, волонтерства та обговорення суспільно важливих питань. Проекти на кшталт "U-ReportUkraine" сприяють залученню молоді до обговорення державних та соціальних проблем через опитування та обмін інформацією.
	Онлайн-освіта та тренінги	Фінляндія: Високий рівень цифрової освіти дозволяє молоді отримувати якісні знання та навички, що сприяє їхній інтеграції в суспільство. Індія: Масові відкриті онлайн-курси (MOOC) дають можливість молоді з різних регіонів отримувати доступ до знань та формувати професійні спільноти.	Пандемія COVID19-прискорила розвиток онлайн-освіти в Україні. Багато університетів та шкіл перейшли на дистанційне навчання, що дозволило молоді продовжувати отримувати знання в умовах карантину. Платформа "Prometheus" пропонує безкоштовні онлайн-курси з різних дисциплін, сприяючи формуванню освіченої та згуртованої молодіжної спільноти.
	Цифрові громадські ініціативи:	Канада: Проекти на кшталт "WeDay" залучають молодь до участі у волонтерській діяльності та соціальних проектах через онлайн-платформи. Австралія: Онлайн-кампанії з питань соціальної справедливості, екології та прав людини активно підтримуються молоддю.	Ініціатива "Молодь за мир" використовує цифрові технології для організації волонтерських проектів, збору коштів та підвищення обізнаності про соціальні проблеми. Проект "Єдина Україна" спрямований на об'єднання молоді з різних регіонів країни через спільні онлайн-заходи, обговорення та волонтерські акції.

Для успішного підвищення соціальної згуртованості молоді необхідно розробляти програми, що враховують ці проблеми, забезпечуючи рівний доступ до технологій, підвищення цифрової грамотності, захист від кібербулінгу та підтримку психічного здоров'я.

Одним із найуспішніших прикладів підвищення рівня соціальної згуртованості молоді за допомогою сучасних технологій є проєкт«Erasmus+ Virtual Exchange». Ця ініціатива Європейського Союзу спрямована на розвиток міжкультурного діалогу та навичок критичного мислення серед молоді через віртуальні платформи.

Основні аспекти успіху цього проєкту включають:

- Віртуальні обміни: молодь з різних країн бере участь у спільних онлайн-курсах, семінарах та дискусіях, що сприяє міжкультурному розумінню та співпраці.
- Розвиток цифрових навичок: учасники отримують можливість підвищити свої навички роботи з сучасними технологіями, що сприяє їхній інтеграції в цифровий світ.
- Інтерактивне навчання: використання інтерактивних методів навчання, таких як дебати, симуляції та проєктна робота, допомагає молоді активно залучатися до освітнього процесу.
- Підтримка менторів: учасникам надається підтримка менторів, які допомагають орієнтуватися в навчальних матеріалах та ефективно співпрацювати з іншими учасниками.
- Інклюзивність: проєкт спрямований на залучення молоді з різних соціально-економічних груп, що сприяє подоланню цифрової нерівності.

Інший приклад успішної ініціативи – це програма «Code Club», яка створює безкоштовні клуби програмування для дітей і підлітків по всьому світу. Ця програма сприяє соціальній згуртованості через наступні аспекти:

- Спільне навчання: молодь працює разом над проєктами, що сприяє розвитку командної роботи та соціальних навичок.
- Доступність: клуби доступні для всіх, незалежно від рівня знань чи соціального статусу, що сприяє рівності можливостей.
- Підтримка наставників: наставники допомагають дітям опанувати основи програмування, підтримуючи їх на шляху до успіху.

Ці приклади демонструють, як сучасні технології можуть бути ефективним інструментом для підвищення рівня соціальної згуртованості молоді, створюючи нові можливості для навчання та співпраці.

Висновки

Підбиваючи підсумки вище сказаного варто зазначити, що технологічні аспекти формування соціальної згуртованості молоді потребують комплексного підходу, який включає як міжнародний, так і вітчизняний досвід. Аналіз досліджень показав, що впровадження сучасних технологій сприяє розвитку нових форм взаємодії та співпраці серед молоді. Інноваційні платформи, соціальні

мережі та цифрові інструменти відкривають нові можливості для освіти, культурного обміну та зміцнення соціальної згуртованості.

Міжнародний досвід, зокрема проєкти, такі як «Erasmus+ Virtual Exchange» та «Code Club», демонструє успішні підходи до інтеграції технологій в освітній та соціальний процеси, сприяючи рівності можливостей і міжкультурному діалогу. Вітчизняний досвід також свідчить про зростаючу роль технологій у формуванні соціальної згуртованості, але потребує подальшого розвитку та підтримки на державному рівні.

Для досягнення високого рівня соціальної згуртованості молоді необхідно забезпечити рівний доступ до технологій, підвищення цифрової грамотності, а також розвиток етичних та правових норм, що регулюють використання цифрових ресурсів. Важливо враховувати як позитивні, так і негативні аспекти технологічного розвитку, щоб забезпечити стійкий та гармонійний розвиток суспільства.

Таким чином, технології мають великий потенціал у формуванні соціальної згуртованості молоді. Використання міжнародного досвіду та адаптація найкращих практик до українських умов сприятимуть досягненню позитивних результатів у цьому напрямку.

Література:

1. New Strategy and Council of Europe Action Plan for Social Cohesion (approved by the Committee of Ministers of the Council of Europeon 7 July 2010). 2010. 11 p. Retrieved from https://www.coe.int/t/dg3/socialpolicies/socialcohe-ondev/source/2010Strategy_ActionPlan_SocialCohesion.pdf.
2. Бибик, Д., Савельчук, І. Соціальна згуртованість молоді в Україні в умовах воєнного стану. SocialWorkandEducation. Vol. 10. No. 1, 2023. P. 7-16. DOI: https://doi.org/10.25128/2520-6230.23.1.1.
3. Бибик, Д. Д. (orcid.org/0000-0001-9947-8503) (2023) Leadership and social cohesion of youth: prospects for ensuring development in the conditions of modern challenges In: Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал: матеріали звітної науково-практичної конференції Інституту проблем виховання НАПН України за 2022 рік (11). НАІР, м. Івано-Франківськ, Україна, С. 29-33.
4. Володін П.В. Науково-технічний прогрес як об'єкт соціально-філософського дискурсу. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. № 52, 2013. С. 115–124.
5. Гоцалюк А.А., Чорноморденко І.В. Філософське усвідомлення феномену технічного прогресу. Наукові перспективи. № 4(34), 2023. С. 96–103.
6. Нестерова М., Деліні М., Заможський А. Соціальна згуртованість університетської спільноти. Вища освіта України, № 3, 2019. С. 42-55.
7. Стратегія молодіжного сектора Ради Європи до 2030 року. URL: https://rm.coe.int/a5-brochure-youth-sector-strategy-2030-ukrainian/1680a0d1f3.